

פרשת שקלים - השלימות של "מחצית" מאוחדת

השיחה: לקוטי שיחות חלק ל"א, שיחה על פרשת שקלים; התוועדות ש"פ ויקהל ה'תשנ"ב • siha.beiyoune@loubavitch.fr

מקור 2 - מדוע לתת דווקא 'מחצית' ולא דבר 'שלם' עבור הקב"ה?

במצוות "מחצית השקל" מצינו לכאורה שני פרטים מיוחדים, שאינם קיימים בשאר המצוות הדומות אליה:

(א) המצווה היא לתת דווקא "מחצית" שקל, לא פחות ולא יותר; וגם בדורות הבאים - המצווה היא לתת דווקא **מחצית** המטבע של אותו הזמן (לשיטת הרמב"ם²).

עובדה זו עומדת לכאורה בניגוד לכלל ההלכתי בנוגע לעולם הקדושה בכלל ולענייני המקדש בפרט, שכל דבר צריך להיות שלם ותמים (ראה דוגמאות בהערה³), אם כן מדוע מקפידים כאן לתת דווקא **חצי** מטבע ולא מטבע שלם?⁴

מקור 3 - מדוע היו חייבים לתת מחצית השקל בפעם אחת בלבד?

(ב) אמנם צריכים לתת רק "מחצית", אבל הנתינה עצמה הייתה חייבת להיעשות בפעם אחת בלבד, ולא בכמה תשלומים⁵.

וגם פרט זה הוא חידוש לגבי שאר חיובי ממון, שלא מצינו שיהיה חיוב לתת כל הסכום "כאחת בפעם אחת"⁶.

ולכאורה יש כאן דבר והיפוכו: מצד אחד מודגש במצווה זו ענין של חוסר שלימות - "מחצית השקל" דווקא, ומצד שני -

² רמב"ם הל' שקלים א, ה: "מחצית השקל זו מצותה שיתן מחצית מטבע של אותו הזמן אפילו היה אותו מטבע גדול משקל הקדש, ולעולם אינו שוקל פחות מחצי השקל שהיה בימי משה רבינו שהוא משקלו מאה וששים שעורה".

[להעיר שבקשר ל"זכר מחצית השקל" שעושים היום, ישנה מחלוקת אם לתת חצי מטבע המדינה או שווי מחצית השקל של אז; אבל לכאורה אין זה משנה כלום בביאור השיחה דידן, המתעכב בעיקר על **מצוות** מחצית השקל בזמן הבית, שבוזה היו חייבים לתת חצי המטבע הנוכחית שבארץ הקודש. ואכ"מ].

³ כלי שרת מקדשין דוקא כשהם שלמים ומלאים (גמרא זבחים פח, א; רמב"ם הל' פסולי המוקדשין ג, ב), קרבנות צריכים להיות תמימים דווקא (ויקרא א, ג; רמב"ם ריש הל' איסורי מזבח); הכהן המקריב צריך להיות תמים (אמור כא, יז; רמב"ם הל' ביאת המקדש ו, א), ועוד.

[כמו כן, ישנו כלל הלכתי בעניני קדושה, שצריכים לעשות ברכה דווקא על מאכל שלם וכו'. ובכלל, כל דבר שעושים עבור הקב"ה צריך להיות שלם ותמים וכפי שלמדנו בלקו"ש חט"ו בראשית ד' בחילוק בין נדבת קין והבל].

⁴ בהתוועדות המקור (ש"פ ויקהל תשנ"ב): "כיון שהנתינה היא רק "מחצית השקל", למה נתפרש בכתוב סכום השקל השלם, "עשרים גרה השקל", ולא נאמר בפירוש (ובקיצור) "עשר גרה"?

ולהוסיף, ששאלה זו מודגשת יותר בהמשך הכתובים בפרשת תשא (לאחרי ובסמיכות לפרשת שקלים), "ואתה קח לך בשמים ראש ג' קנמן בשם **מחציתו חמשים ומאתיים**" - שנתפרש סכום המחצית, ולא הסכום השלם (חמש מאות)".

⁵ רמב"ם הל' שקלים א, א: "מצות עשה מן התורה ליתן כל איש מישראל מחצית השקל בכל שנה ושנה .. ואינו נותנו בפעמים רבות היום מעט ולמחר מעט אלא נותנו כולו כאחת בפעם אחת".

בהתוועדות המקור (ש"פ פקודי תשד"מ) מציין הרבי, שהגם שיש החולקים על שיטת הרמב"ם, גם לפי הדעות שמותר לתת "בפעמים רבות", פשוט שאין הכרח לתת "בפעמים רבות", ובודאי יכולים לתת "כולו כאחת בבת אחת".

⁶ בהתוועדות המקור (ש"פ פקודי תשד"מ): "בנוגע לקרבנות - ישנו חיוב ד"בל תאחר" (לאחרי שלשה רגלים, או אפילו לאחרי רגל א' כמבואר במסכת ר"ה ד, א), ומזה למדים גם בנוגע למצות הצדקה. אמנם, בנוגע לצדקה לא מצינו חיוב לתת "כולו כאחת", ובודאי יכול לתת בפעמים רבות (ובפרט אם נותן בכמה פעמים במשך יום זה עצמו - שבה יש בודאי מעלה גדולה כו').

[כנראה הכוונה לפירוש הרמב"ם שהובא בכ"מ בחסידות על דברי המשנה "והכל לפי רוב המעשה" (אבות ג, טו), על החשיבות לתת הצדקה בכמה פעמים שאפשר, כדי להילחם בכל פעם עם היצר הרע וכו'. עיי"ש בהרחבה].

אמנם, במצוות מחצית השקל ישנו חיוב לתת "כולו כאחת בבת אחת", היינו, שלא מספיק לתת במשך יום אחד, חלק בבוקר וחלק בערב, אלא "נותנו כולו כאחת בבת אחת".

הערה למגיד השיעור: שיעור זה מבוסס על שילוב שני שיחות קצרות בנושא "מחצית השקל", בליקוטי שיחות ובספר השיחות. השיחה הראשונה קצרה ביותר, וכדי להבין אותה מומלץ מאוד ללמוד התוועדות המקור - ש"פ שקלים תשד"מ (נמצאת במדור "הוספות" של האתר), שם הוסברו הביאור וההוראה בהרחבה. השיחה השנייה היא שיחת ש"פ ויקהל ה'תשנ"ב, ההתוועדות האחרונה שזכינו לע"ע לשמוע מכ"ק אדמו"ר, ושהואיל להגיה תקציר ממנה (עליו התבססנו לשיעור זה). וגם בזה כדאי מאוד לעיין בהנחת ההתוועדות, כדי להבין היטב הדקויות הנפלאות. ותן לחכם ויחכם עוד, ללמוד וללמד הביאורים הנפלאים האלה!

הקדמה:

בקריאת הספר תורה של שבת זו, נוציא ספר תורה נוסף עבור קריאת "פרשת שקלים" - פרשה בתחילת פרשת כ"תשא המדברת על מצוות מחצית השקל, שזמנה בחודש אדר (ראה סקירה בהערה¹).

מצווה זו נראית לכאורה הכי פשוטה: תרומה שנתית עבור קורבנות ועבור כפרת עוונות... אכן, נלמד היום איך מצווה זו היא לא פחות מ"היסוד של כללות עניין עבודת ה'!" וכפי שנבאר בארוכה בעז"ה.

מקור 1 - מצוות מחצית השקל - מצווה תמידית, בכל שנה ושנה

בפרשתנו, הקב"ה מצווה למשה על מצוות מחצית השקל:

"כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, .. זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעָבֵר עַל הַפְּקָדִים מַחְצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מַחְצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַה'."

ומזה למדנו החובה לתת מחצית השקל בכל שנה ושנה, וגם בימינו אלה עדיין מקיימים אנו "זכר למחצית השקל"¹.

¹ מתוך אתר בית חב"ד ב"ה פ"ק: **מצוות מחצית השקל: מה, כיצד ומדוע:**

הצייו: בפרשת כי תשא אנו מוצאים את הצייו האלוהי כי כל גבר יהודי מבן עשרים שנה ומעלה יתן מחצית שקל - "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט".

בכל פעם שמשנה רבינו ירצה לדעת את מספר היהודים הראויים להתגייס לצבא, הוא יערוך מגבית של חצאי שקלים ויספור את המטבעות. אל לו לספור את העם באמצעות מפקד אוכלוסין רגיל שכן הדבר עלול להביא ח"ו מגיפה. הכסף שיצטבר ישמש לרכישת קורבנות הציבור שיועלו על המזבח.

המגבית הראשונה והמגבית השנתית: המגבית הראשונה שנערכה בדרך זו הייתה זמן קצר לאחר חטא העגל. כעונש על החטא פרצה מגיפה שהרגה יהודים רבים, ובורא העולם ביקש ממשה לספור את העם כדי לדעת כמה נותרו בחיים ולהפגין את אהבתו אליהם.

בתקופת בית המקדש, הייתה נערכת מגבית שנתית בה כל יהודי נתן מחצית שקל, בתור השתתפות בקורבנות הציבור שהוקרבו בשנה זו.

כיצד נערכה המגבית: בראש חודש אדר היו יוצאים שלוחי בית דין עם תזכורות על המגבית הקרובה. בט"ו באדר הייתה נפתחת המגבית באופן רשמי, כאשר בכל עיר ועיר יושבים גזברים עם שתי קופסאות: אחת שימשה לחציי השקלים של אותה שנה, והשניה עבור אלו שלא נתנו מחצית השקל בשנה שעברה.

שלוחים מיוחדים הביאו את הכסף לבית המקדש, שם הוא הונח בחדר נעול. שלוש פעמים בשנה היו פותחים את החדר ומוציאים בטקס רב רושם סכום מספיק לצורכי בית המקדש.

בנוסף לקניית הקורבנות שהועלו על המזבח בשם כל העם, שימש הכסף לתשלום משכורות ולצורכי תחזוקה של בית המקדש.

זכר למחצית השקל בימינו: למרות שכל עוד ובית המקדש לא נבנה בירושלים אין צורך לגייס כספים עבור הקורבנות השונים, גם בימינו אנו מקיימים זכר לאותה מגבית שנתית, בשתי דרכים:

א. נהוג לתרום לצדקה לפני חג הפורים שלושה מטבעות של חצי שקל. המנהג הנפוץ הוא לתת בכל מקום חצי מהמטבע המקומי - כמו חצי דולר, חצי שקל, יורו וכדומה.

ב. בשבת לפני ראש חודש אדר (אדר ב' בשנה מעוברת), קוראים בבית הכנסת חלק מפרשת כי תשא העוסק במצוות מחצית השקל.

יש כאן הדגשה שמעשה הנתינה צריך להיות מעשה "שלם", כולו כאחת בפעם אחת". וצריך להבין הטעם לפרדוקס זה.

מקור 4 - "מחציתו" השניה של היהודי הוא הקב"ה

הביאור בזה יובן בהקדים החשיבות של "מחצית" דווקא:

דהנה מבואר בחסידות ששני ה"חצאים" מרמזים על הקב"ה ובני ישראל, שנמשלו כביכול ל"חצי גוף" הצריך להתאחד עם שני (כמובא בזוהר⁷). ואם כן, יוצא מזה שה"מחצית" השנייה של היהודי הוא הקב"ה בכבודו ובעצמו!

וכפי שהמגיד ממזריטש מבאר הפסוק "עשה לך שתי חצוצרות"⁸, שזה מלשון "חצאי צורות": הקב"ה וכנסת ישראל, הם "חצי צורה", ושניהם ביחד מהווים צורה אחת שלימה.

הגדרת היהודי כ"מחציתו" של הקב"ה מובנת היטב על פי דברי התניא שהנפש האלוקית היא "חלק אלוהי ממעל ממש". ובמילים אחרות: הנשמה מצד עצמה אינה דבר נפרד מן הקב"ה, אלא **מלכתחילה** הינה "כולא חד" עם הקב"ה.

וזהו ענין "מחצית השקל": יהודי צריך לגלות נפשו האלוקית, כדי לעורר אצלו את ההרגשה שאינו אלא "מחצית" בלבד, השואפת ורוצה להתאחד עם "חצי צורה" השנייה, עם הקב"ה.

מקור 5 - מסירות הנפש: היהודי אינו יכול להיפרד מהקב"ה

הרגש זה של האדם - שאינו יכול להיות שלם בפני עצמו, מאחר שכל מציאותו אינה אלא "מחצית" עם הקב"ה - קשור עם המושג של "מסירות נפש", כפי שמבואר בתניא⁹ שמסירת נפש האדם לה' אינו קשור כלל בהתבוננותו של האדם, אלא זהו בגלל שאי אפשר כלל ליהודי לכפור בהקב"ה ובאחדותו.

במילים אחרות: הקב"ה מאיר ומחיה את כל הנפש, עד שאין שייך שיהיה פירוד בין הנשמה והקב"ה, כפי שהסברנו לעיל שהם כמו "שתי חצאי צורות" של אותה הצורה ממש.

[הקב"ה עושה את חלקו בהארת הנפש, כדי שתרגיש הקשר העצמי שלה לקב"ה; כעת מה שמבקשים מהיהודי הוא שיעורר גם הוא את התקשרותו לקב"ה, שיבין וירגיש שכל חיותו היא מהקב"ה בלבד - עד לא שייך כלל להיפרד ח"ו ממנו יתברך].

מקור 6 - מסירות נפש אינו 'מתחלק', הוא 'כולו בפעם אחת'!

וזהו הרמז בשני הקצוות של מצוות מחצית השקל - מצד אחד לתת רק "מחצית", ומצד שני לתת "בפעם אחת":

כאשר האדם מגלה את התקשרותו לקב"ה ומרגיש את עצמו כ"מחצית", אזי מסירתו ונתינתו להקב"ה היא באופן של "כולו כאחת", בלי התחלקות - למעלה ממדידה והגבלה.

⁷ זוהר ח"ג ז, ב (תרגום ללה"ק): "וְשִׁנְיָנוּ בְּפֶרֶשֶׁת שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, מִהוּ אֶחָד? זֶה קִנְסָה יִשְׂרָאֵל שְׁאֲחוּזָה בְּקֹדֶשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. שְׁאֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹנוֹ, זֶהוּ שֶׁל זָכַר וְנִקְבָּה נִקְרָא אֶחָד. בְּמָקוֹם שֶׁהִנֵּקְבָה שׁוֹרָה, אֶחָד נִקְרָא. מִה הִטְעַם? בְּגִלְל שֶׁזָכַר בְּלִי נִקְבָּה נִקְרָא חֲצִי גּוֹף, וְחֲצִי אֵינוֹ אֶחָד. וְכִשְׁמַתְחַבְּרִים כְּאֶחָד שְׁנֵי חֲצָאֵי גּוֹף, נִעֲשִׂים גּוֹף אֶחָד, וְאָז נִקְרָא אֶחָד."

⁸ בהעלותך י, ב: "עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הַעֲדָה וּלְמִסְעָה אֶת הַמַּחֲנוֹת."

⁹ תניא פרק יח: "ולכן אפי' קל שבקלים ופושעי ישראל מוסרים נפשם על קדושת ה' על הרוב וסובלים עינוים קשים שלא לכפור בה' אחד ואף אם הם בורים ועמי הארץ ואין יודעים גדולה ה'. וגם במעט שיודעים אין מתבונני' כלל ואין מוסרי' נפשם מחמת דעת והתבוננות בה' כלל. אלא בלי שום דעת והתבוננות רק כאלו הוא דבר שאי אפשר כלל לכפור בה' אחד בלי שום טעם וטענה ומענה כלל והיינו משום שה' אחד מאיר ומחיה את כל הנפש ע"י התלבשותו בבחי' חכמה שבה היא למעלה מן הדעת והשכל המושג ומובן."

הדבר דומה למושג המסירות נפש כפשוטו, כשאדם מוסר נפשו לקב"ה, הוא מבטא נקודה אחת - עצם נפשו שלמעלה מהתחלקות, המתקשר לקב"ה; לא שייך לומר שיש לאדם "קצת" מסירת נפש או "הרבה" מסירת נפש... בשעה שמוסר את נפשו, הוא נותן כל אשר לו להקב"ה - למעלה מכל טעם!

וזהו גם הרמז במאמר חז"ל שהקב"ה הראה למשה "מטבע של אש מתחת כסא הכבוד"¹⁰, להורות שתוכן מצווה זו אינו רק נתינה של שווי ממוני, אלא נתינת "מטבע של אש" - נתינה החדורה באש הנשמה, באש המסירות נפש לקב"ה.

מקור 7 - תכלית מחצית השקל: עבודת הקורבנות לקב"ה

[ההוראה בפועל מכל זה, בחיי היום יום, תובן בהקדים הסבר תכליתו של "מחצית השקל" כפשוטו, בזמן המקדש.]

ובהקדים, דהנה עם הכסף הנלקט בתרומת "מחצית השקל" קנו את קורבנות הציבור עבור כל השנה¹¹.

ובכן, קורבנות נקראים בשם "עבודה" סתם¹², מכיון ש"קורבן" הוא מלשון "קירוב"¹³, המסמל התקרבותו של האדם לקב"ה; והרי תכליתה של העבודה ה' הוא להתקרב לקב"ה כפשוטו.

ומזה מובן שמצוות מחצית השקל [אינה רק מצווה חשובה לכשעצמה, אלא] היא היסוד של כללות העניין של עבודת ה':

שלימותה של עבודת ה' היא דווקא כאשר האדם מרגיש בכל ענייניו, שאינו אלא "מחצית", שגם כאשר הוא עובד את ה' בכל כוחותיו, אין זאת אלא "מחצית"! הוא חייב להבין שבלי הקב"ה - ה"מחצית שלו" - הוא לא היה מגיע לשום מקום!

בלי עזרתו של הקב"ה, היהודי לא היה מצליח להתגבר על יצרו הרע, כדברי הגמרא ש"אלמלא הקב"ה עוזרו - אין יכול לו"¹⁴!

ויתירה מזו, ידועים דברי המדרש¹⁵ על הפסוק "מי הקדימני ואשלם"¹⁶, שהקב"ה נותן לנו את כל הכלים כדי לעבוד אותו, ולכן גם עצם העבודה שלנו נעשית רק בזכותו של הקב"ה¹⁷...

¹⁰ תלמוד ירושלמי שקלים א, ד: "כמין מטבע של אש הוציא הקדוש ברוך הוא מתחת כסא כבודו והראהו למשה ואמר לו 'זה יתנו', כזה יתנו".

¹¹ משנה שקלים ד, א: "התרומה מה היו עושין בה? לוקחין בה תמידין ומוספין ונסכים העומר ושתי הלחם ולחם הפנים וכל קרבנות הצבור".

¹² משנה אבות א, ב: "שמעון הצדיק היה משייר כנסת הגדולה הוא היה אומר על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים".

רש"י: "ועל העבודה. של בית המקדש כמו שמצינו בתענית אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ לכן היו קורין במעשה בראשית כל ימי השבוע".

במילים אחרות: כשאומרים "עבודה" סתם בלי להגדיר באיזה עבודה מדובר, הדבר מוסב על עבודת הקורבנות... עבודת הקורבנות היא מרכזית עד כדי כך!

¹³ ספר הבהיר סי' קט: "זאמאי איקרי קורבן? .. מפני שמקרב הצורות הכוחות הקדושות [וחושי האדם] אל הקב"ה". (וכפי שלמדנו בלקו"ש ח"ז ויקרא ב' על "בקרבת נדבה דיבר העניין" - תכליתו של קרבן הוא להתקרב לקב"ה).

¹⁴ גמרא סוכה נב, ב: "אמר רבי שמעון בן לקיש: יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ואלמלא הקדוש ברוך הוא שעוזר לו - אינו יכול לו, שנאמר ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו. תנא דבי רבי ישמעאל: אם פגע בך מנוול זה - משכהו לבית המדרש. אם אבן הוא - נימות, אם ברזל הוא - מתפוצץ. אם אבן הוא - נימות, דכתיב הוי כל צמא לכו למים, וכתיב אבנים שחקו מים. אם ברזל הוא - מתפוצץ, דכתיב הלא כה דברי כאש נאום ה' וכפטיש יפוצץ סלע".

¹⁵ מדרש תנחומא אמור ז: "רבי תנחומא פתח: מי הקדימני ואשלם תחת כל השמים לי הוא (איוב מא) זה רווק הדר במדינה ונותן שכר סופרים ומשניות, אמר הקדוש ברוך הוא עלי לשלם לו שכר עמלו ליתן לו בשכרו בן זכר, אמר רבי ירמיה בן אלעזר עתידה בת קול להיות מפוצצת בראשי ההרים ואומרת כל מי שפעל עם אל יבא ויטול שכרו, ורוח הקדש צווחת ואומרת מי הקדימני ואשלם מי קלס לפני עד שלא נתתי בו נשמה, מי מל לפני עד שלא נתתי לו בן זכר, מי עשה לפני ציצית עד שלא נתתי לו טלית, מי עשה מעקה עד שלא נתתי לו גג, מי עשה סוכה עד שלא נתתי לו מקום, מי הפריש לי פאה עד שלא

וזוהי ההוראה בפועל הנלמדת ממצוות מחצית השקל:

כאשר **יסוד** עבודת האדם היא התעוררות מסירת נפשו להקב"ה, ושהוא קובע מושג זה בליבו לנצח¹⁸ - אזי נרגש בכל ענייניו שאינו אלא "מחצית", שהוא תלוי לגמרי בקב"ה.

[אלא¹⁹ שמצד שני, אין לטעות ולחשוב שמכיון שהכול מגיע מן הקב"ה, אם כן אין שום טעם להתייגע... אולי עדיף לעשות רק מעט, והקב"ה בין כך יעשה את שאר העבודה...]

על זה אומרים לאדם שנתנית "מחצית השקל" צריכה להיות באופן של **שלימות**, "כולו כאחת בבת אחת": האדם מצידו חייב למלא את עבודתו **בתכלית השלימות**, אלא שצריך לדעת שלאחרי כללות הכל - אין זה אלא "**מחצית**" בלבד, מכיון שכל עבודתו היא רק באמצעות נתינת הכוח של הקב"ה.

ותובנה זו היא **יסוד כללי בעבודת ה'**, שאמנם הוזכרה סביב מצוות מחצית השקל, אבל היא שייכת לכל התורה כולה!²⁰

נתתי לו שדה, מי הפריש תרומה ומעשר עד שלא נתתי לו גרן מי הקריב לפני קרבן עד שלא נתתי לו בהמה הוי שור או כשב או עז".

¹⁶ איוב מא, ג: "מי הקדימני ואֶשְׁלֶם תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם לִי הוּא".

¹⁷ בהתוועדות המקור (ש"פ פקודי תשד"מ): "יהודי צריך לדעת שכללות עבודתו אינה אלא "מחצית השקל", היינו, שאין זה דבר שלם, כי אם "מחצית" בלבד. כלומר: אע"פ שתכלית בריאתו היא - "אני נבראתי לשמש את קוני", ומכיון שכן, הרי השימוש שלו אינו יכול להעשות אלא על ידו בלבד, מ"מ, עבודתו אינה אלא "מחצית" בלבד.

"...וענין זה מודגש במארז"ל "אני נבראתי לשמש את קוני" - היינו, שלכל ראש בורא הקב"ה את **מציאותו** של האדם, ורק **אח"כ** שייך כל ענין העבודה. ובזה נכלל - שבריאתו היא באופן שהקב"ה נותן לו את כל הכחות הדרושים לעבודה דשימוש לקונו. ולכן, עבודתו מצד עצמו אינה אלא "מחצית" בלבד.

¹⁸ תניא פרק כה: "קיום התורה ומצותיה תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו לה' על יחודו שיהיה קבוע בלבו תמיד ממש יומם ולילה לא ימיש מזכרונו כי בזה יוכל לעמוד נגד יצרו לנצחו תמיד בכל עת ובכל שעה".

¹⁹ קטע זה מבוסס על הביאור בהתוועדות המקור (ש"פ פקודי תשד"מ).

²⁰ בהתוועדות המקור (ש"פ פקודי תשד"מ): "שני התנועות הנ"ל במצות "מחצית השקל", נתינה באופן של שלימות, "כולו כאחת בבת אחת", וביחד עם זה "מחצית השקל" בלבד - צריכים להיות בכל עניני העבודה, ומה שענין זה נתפרש במצות מחצית השקל דוקא, הרי זה מפני שבה כלולים כל עניני העבודה, כך שאין צורך לפרט זאת בכל ענין פרטי, ובלשון חז"ל: "אטו תנא כי רוכלא ליחשיב וליזיל?" (גמרא גיטין לג, א).

"על ידי מחצית השקל קנו את קורבנות הציבור, החל **מתמיד** של שחר ותמיד של בין הערביים, שהם כוללים את כל עניני הקרבנות שהקריבו במשך כל היום - שהרי תמיד של שחר הוא הקרבן הראשון שמקריבים בבית המקדש, היינו, שענין זה מהוה ה"פתיחה" לכל עניני הקרבנות, ותמיד של בין הערביים הוא סיום וגמר כל הקרבנות, "עליה השלם כל הקרבנות כולם". ונמצא, ששני התמידין כוללים את כל פרטי הקרבנות.

"...מכיון שכל עניני העבודה כלולים בהקרבנות שני התמידין דקרבנות ציבור, שבאים מהתרומה ד"מחצית השקל" - נמצא, שנתנית מחצית השקל כוללת את כל עניני העבודה.

"וזוהי ההוראה הנלמדת מכללות הענין דמחצית השקל - שבכל עניני העבודה דכל ימי השנה כולה, צריכים להיות ב' תנועות הנ"ל: הידיעה שעבודתו היא "מחצית" בלבד, וביחד עם זה - עבודה כשלימות, "כולו כאחת בבת אחת".

"ולדוגמא - בלימוד התורה: מצד אחד יודע הוא שלימוד התורה שלו אינו אלא באופן של מחצית בלבד, מכיון שאין זה אלא בכחו של הקב"ה, ולא ידך - אין לו לחשוב שמספיק לו ללמוד מעט, בהסתמכו על כך שכאשר יבוא למעלה עם המעט שלמד ("תלמודו בידו") ישלים לו הקב"ה את כל השאר... אלא הוא חייב להתייגע בלימוד התורה בתכלית השלימות, ועד שלימודו הוא באופן שהתורה נקראת על שמו, אלא שיועד שכל זה אינו אלא בכחו של הקב"ה, כנוסח ברכת התורה: "ונתן לנו את תורתו.. נותן התורה".

ועד"ז בנוגע לקיום המצוות, וכל עניני העבודה - שמצד אחד יודע הוא שעבודתו אינה אלא "מחצית", וביחד עם זה עבודתו היא בשלימות, ועד לשלימות ד"בכל מאדך", עבודה שלמעלה ממדידה והגבלה. ודבר זה מתבטא מתבטא בענין ד"כולו כאחת בבת אחת".

כאשר עבודתו היא במדידה והגבלה - שייך שיעשה חשבון ויתן "היום מעט ולמחר מעט". אבל כאשר עבודתו היא למעלה ממדידה והגבלה - נותן הוא את הכל, "כולו כאחת", כל מציאותו ("ער גיט זיך איבער אינגאנצן") "בבת אחת".

ועל ידי העסק בתורת מחצית השקל, שניתנה דווקא "**כולו כאחת, בפעם אחת**", נזכה בקרוב לגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, שתבוא גם כן לא בסדר והדרגה²¹, אלא תבוא **מיד** ברגע שישאל עושים תשובה²² - תיכף ומיד ממש!

מקור 9 - המחצית השנייה היא היהודי השני, אֶתוֹ יש להתאחד!

[והנה²³, עד כאן בארנו שה"מחצית" של היהודי היא הקב"ה בכבודו ובעצמו; כעת נבוא לביאור נוסף ומשלים - שה"מחצית" השנייה היא היהודי השני, אֶתוֹ יש להתאחד:]

עלינו לדעת שכאשר יהודי נמצא בפני עצמו - הרי הוא רק "מחצית", ובכדי להיות "שקל הקודש" עליו להתאחד עם יהודי שני, ועד להתאחד עם **כל אחד ואחד** מבני ישראל.

וזוהו קיום המצוה של "ואהבת לרעך כמוך", שפירוש "רעך" הוא לא רק יהודי הנמצא קרוב אליו [בגשמיית וברוחניות] אלא אפילו יהודי שנמצא בקצוי תבל [כולל ברוחניות]...]

והסיבה לזה היא, מפני שכל אחד ואחד מבני ישראל הוא "חלק אלוקה ממעל ממש" (כפי שהוסבר לעיל), והרי "העצם כשאתה תופס במקצתו - אתה תופס בכולו"²⁴, וממילא יש להתאחד עם כל יהודי, [יהיה אשר יהיה מצבו הרוחני]²⁵.

ועפ"ז יוצא ששני ההסברים על "מחצית" קשורים אחד לשני: כשיהודי מרגיש שהוא "אחד" עם הקב"ה, ממילא מגיע לאהבת ישראל ולאחדות ישראל בשלימות - הוא רואה בכל²⁶ יהודי את הקשר שלו עם הקב"ה, וממילא מתאחד איתו²⁷.

²¹ בהתוועדות המקור (ש"פ פקודי תשד"מ) מבאר שדעתו של הרמב"ם היא שבית המקדש השלישי כבר בנוי ומוכן למעלה, וצריך רק להתגלות ולדרת למטה, וממילא יכול להתגלות ברגע כמימרא - ללא כל מדידה והגבלה. (וזאת בניגוד לשיטות אחרות (ירושלמי ברכות א, א) האוחזות שהגאולה תבוא "לאט לאט"... הרמב"ם אוחז שזה יכול להגיע בכל רגע ורגע ממש!).

²² רמב"ם הל' תשובה ז, ה: "כל הנביאים כולן צוו על התשובה ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה, וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין".

בהתוועדות המקור (ש"פ פקודי תשד"מ): "ומכאן תשובה נוספת לאלו הטוענים: מה פתאום "מרעיש" עוד הפעם [על משיח], לא נותנים מנוחה וכו'... ועושים "שטורעם" אודות הצורך להוסיף בהפצת התורה והיהדות - הרי לא עבר זמן רב מאז ש"הרעישו" אודות ענין זה בהתוועדות שלפנ"ז!"

הרי **הרמב"ם מכריז וצועק**: "צריך כל אדם שיראה עצמו **כל השנה כולה** כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב. עשה **מצוה אחת**, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם **תשועה והצלה**", וא"כ, איך אפשר שלא להרעיש על ענין זה?!"

וכאמור - ענין זה אומר הרמב"ם אודות "כל השנה כולה", "בבת אחת" ביחס לענין הזמן (שנה), וכמו כן בכל מקום ומקום - "בבת אחת" ביחס לענין המקום (עולם), ובנוגע ל"כל אדם" - אנשים נשים וטף, כולל "עוללים ויונקים", כמו שנאמר "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז למען צורריך להשבית אויב ומתנגדם" [ואדרבה: אצל "עוללים ויונקים" יש מעלה יתירה, כמבואר במאמר הידוע דפורים קטן] - "בבת אחת" ביחס ל"נפש".

והי רצון שיעסקו בכל ענינים אלו מתוך שמחה אמיתית [שהרי יכולים לעסוק בענין מסויים "פארשלאפענער-הייד" (=באופן רדום), ויכולים גם לעסוק ב"פנים חמוצות" ולכן מדגישים שיש לעסוק בזה מתוך שמחה אמיתית], ובאופן ד"מריבים בשמחה",

עד שזוכים לתכלית השלימות בענין השמחה - "שמחת עולם על ראשם", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בעגלא דידן ממש".

²³ מכאן ואילך מיוסד על המבואר בהתוועדות ש"פ ויקהל תשנ"ב.

²⁴ במילים אחרות: אין "מקצת עצם" של הקב"ה... ברגע שקבענו שכל יהודי הוא חלק מעצמותו של הקב"ה, לא שייך לעשות חילוקים מי "יותר" קשור לעצמות ומי "פחות" קשור (כפי שהסברנו לעיל על המסירות נפש)...

²⁵ ואפילו במקרה שיש לשלול אצל חברו ענין בלתי-רצוי - הרי הצורה הכי יעילה לפעול זאת הוא ע"י שמשפיע עליו בדרכי נועם ובדרכי שלום.

²⁶ בהתוועדות המקור (ש"פ ויקהל תשנ"ב): "ועפ"ז מובן גם הדיקו "**העשיר** לא ירבה ו**הדל** לא ימעט" - כי, בכל פרטי עניני העבודה מצד המציאות שלהם, צריכה להיות וישנה ההתחלקות ד"העשיר" ו"הדל" כל חד לפום שיעורא

והדבר מתחיל כבר משעות הבוקר, בהם היהודי אומר מיד כשגיעור משנתו "מודה אני לפניך" - הוא מכיר ומרגיש שהוא מאוחד עם הקב"ה, וממילא עליו להתאחד עם כל אחד.

והדבר כולל גם אנשים ה"שנים בהבלי הזמן" ח"ו, שצריכים להתעורר מתרדמתם, והדבר מתחיל מכך שיהודי זה מגיע לתובנה שהוא "אחד ממש" עם עצמותו ומהותו של הקב"ה, הוא "חלק אלוהי ממעל ממש", [וממילא יתנהג כדבעי].

מקור 10 - ההוראה: להוסיף בצדקה וגמ"ח, בהשקעה מליאה!

וזוהי הוראה נוספת הנלמדת מפרשת שקלים [וכן מפרשת ויקהל המרמזת על הקהלת ואחדותם של בני ישראל²⁸]:

עלינו להוסיף באהבת ישראל ובאחדות ישראל²⁹, וכן להוסיף בנתינת הצדקה, שהרי בצדקה יש כמה דרגות: מעשר,

דילי, הדל ימעיט והעשיר ירבה (לנצל העשירות למלאכת המשכן), משא"כ "מחצית השקל" היא באופן של יציאה מגדרי מציאותו, "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט", מצד בחינת העצם שלמעלה מההתחלקות ד"עשיר" ו"דל".

²⁷ בהתוועדות המקור (ש"פ ויקהל תשנ"ב) משווה זאת הרבי למבואר בתניא פרק ל"ב על יסוד אהבת ישראל, שזהו מפני ש"כל [הנשמות] מתאימות ואב אחד לכולנה ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש, מצד שורש נפשם בה' אחד".

²⁸ בהתוועדות המקור (ש"פ ויקהל תשנ"ב): "בקביעות כמה וכמה שנים פרשיות ויקהל-פקודי הם מחבורות, ובקביעות שנה זו היא שפרשיות ויקהל פקודי הם פרשיות נפרדות.

"וביאור הענין בעבודת האדם: כללות עבודת האדם היא כמחז"ל "אני נבראתי לשמש את קוני", ולפעול גם בכל עניני העולם "לשמש את קונם". אך בזה גופא ישנם ב' אופנים והם מרומזים בשמות הפרשיות ויקהל-פקודי:

(א) "ויקהל" - שמגלה בכל עניני העולם את העבודה הכללית (שלמעלה מפרטים) ד"לשמש את קונם", ועי"ז פועל אחדות בכל עניני העולם, ועל אחת כמה וכמה בבני ישראל על ידי הענין דאהבת ואחדות ישראל.

(ב) "פקודי" - (לאחרי העבודה הכללית המאחדת את כל הפרטים - ה"ה) מגלה בכל פרט ופרט את החידוש המיוחד בעניניו הפרטי לשמש את קונו.

וזוהי החידוש בקביעות ש"ז. שקוראים פ' ויקהל בשבוע בפני עצמו ופרשת פקודי בשבוע בפני עצמו - שבזה מודגש שישנה שלימות בעבודה דויקהל בפני עצמו - שמגלים את האחדות הכללית בהבריא ובבני ישראל, ולכן אין צריך לחכות עד שמגלה בכל פרט את העבודה דפקודי".

ובהנחת ההתוועדות: "...ומפרשת שקלים (ובפרט כשבאה ביחד עם פרשת ויקהל) נמשך על כל השנה (כמודגש בכך שממחצית השקל לוקחים קרבנות ציבור של כל השנה) - בעבודה דכל יום ויום, הן בנוגע לעצמו, הן בנוגע להתאחדות עם כלל ישראל, והן בנוגע לעבודה בעניני העולם.

"...ועוד ועיקר: רואים במוחש שכבר התחיל (משך זמן לפני"ז) בפועל ובפשיטא קיום ההבטחה ד"ויסיף אדני שית ידו גוי ואשר נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ" - **בהקיצוץ גלויות דרבים מבני ישראל ממדינות שונות בעולם לארצנו הקדושה בחסד וברחמים** [ולא באופן של סכנה, כמו פעם שהיו צריכים לברוח משם בהחבא, אלא כהמצב עתה ברוב מדינות העולם],

והתקוה חזקה שבסיומו של השבוע דפרשת ויקהל מתקברים ועד שעומדים כבר **בגמר ושלימות** ד"ויקהל משה (גואל ראשון הוא גואל אחרון) את כל עדת בני ישראל", גמר ושלימות קיבוץ גלויות דכל בני ישראל מכל ארבע כנפות הארץ, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

[ומתחיל מרבותינו נשיאנו - שבמשך זמן הגלות לא עלו לארץ ישראל (גם לא לביקור בלבד). דאף שמצינו כמה גדולי ישראל ואדמו"רים (כמו הרה"ק רמ"מ מהאראדאק) שעלו לארץ ישראל, הרי, הבעש"ט, המגיד, אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי, אדמו"ר הצ"צ, אדמו"ר מהר"ש, אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע וכו' מ"ח אדמו"ר נשיא דורנו, לא עלו לארץ ישראל (גם לא לביקור בלבד)!!] אלא נשארו בחוץ לארץ, ועד (בזמנו של כ"ק מ"ח אדמו"ר נשיא דורנו) לחצי כדור התחתון, שבו וממנו נעשית העבודה דהפצת התורה והמעיינות חוצה בכל העולם כולו עד ביאת גואל צדק - תיכף ומיד ממש].

ותוספת נתינת יד בזה כשפרשת ויקהל היא **בפני עצמה** - שאין פנאי (ולא צריכים) להמתין להשלימות דהפרטים ("פקודי"), אלא תיכף ומיד ממש נעשית השלימות ד"ויקהל" בהגאולה האמיתית והשלימה".

²⁹ בהתוועדות המקור (ש"פ ויקהל תשנ"ב): "וכדי למהר ולזרז ולהביא בפועל תיכף ומיד ממש את הגאולה - יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז באהבת ישראל ואחדות ישראל (ביטול סיבת הגלות), ע"י הדגשת מעלתו של כאו"א מיישראל שהוא "חלק אלקה ממעל ממש".

[ופשיטא - שלילת הפכו, ואפילו לא ע"י אמירת דברימוסר - כפי שרואים במוחש שכדי להשפיע על יהודים בעניני יהדות צריכים לדבר אליהם (ועליהם) בדרכי נועם ובדרכי שלום, ובדברי אהבה וחיבה.

חומש³⁰, "כל אשר לאיש יתן בעד נפשו"³¹ - ויש להתחיל בהחלטה זו על נתינת הצדקה מיד, [כבר ביום השבת³²].

וגם **באופן** הנתינה ישנה הוראה מפרשת שקלים:

ובהקדים, שכפי שנתבאר לעיל, נתינת מחצית השקל היתה בשביל **קורבנות** הציבור, וידוע ביאור אדמו"ר הזקן בפירוש הפסוק "אדם כי יקריב מכם קרבן להו"י"³³ שכדי שהאדם יתקרב לה' הוא ש"מכם קרבן להו"י", שנותן **כל מציאותו** לה'.

ומזה מובנת ההוראה למעשה בפועל, שנתינת הצדקה והגמילות חסדים צריכה להיות באופן שהאדם מכניס בזה כל עשר כוחות נפשו - שנוסף על העשיה בפועל (נתינת סכום הכסף), האדם **חושב ומדבר** על הנתינה - בהשקעה רבה³⁴.

ועל ידי זה מזרזים את הגאולה שתבוא תיכף ומיד, ואז יעשה הקב"ה את צדקתו - שמקבץ כל בני ישראל בגאולה האמיתית והשלימה, "קהל" גדול ישובו הנה"³⁶.

הוראה לפועל: להוסיף בצדקה ובגמילות חסדים, ובאופן שמכניס את כל מציאותו בזה³⁷.

זוהי שמצינו שלפעמים צ"ל הנהגה הפכית, ע"ד מ"ש "חושך שבטו שונא בנו" ה"ז דוקא באב ובן, שבדרך כלל היחס שביניהם הוא באופן של אהבה וחיבה, ועד לאהבה עצמית כו', ואז גם ההכאה (בזמן ומצב מיוחד כשישי הכרח בדבר) היא מתוך אהבה.

ועוד ועיקר: היחס לבני ישראל הוא לא רק יחס של אב ובנים ("בנים אתם לה' אלקים"), אלא יתירה מזה ובאין-ערוך - "ישראל וקוב"ה כולא חד".

וכן יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז במצות הצדקה - "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה"³⁸. [היינו שיש כאן שני חלקים בהוראת השיחה: לכל לראש להוסיף באהבת ואחדות ישראל, ובכלל זה להוסיף בנתינת הצדקה].

³⁰ רמב"ם הל' מתנות עניים ז, ה: "בא העני ושאל די מחסורו ואין יד הנותן משגת נותן לו כפי השגת ידו וכמה עד חמישית נכסיו מצוה מן המובחר, ואחד מעשרה בנכסיו בינוני, פחות מכאן עין רעה; ..ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב ליתן צדקה לאחר".

³¹ איוב ב, ד: "עוד קָעַד עוֹר וְכָל אֲשֶׁר לְאִישׁ יִתֵּן בְּעֵד נַפְשׁוֹ". בהתוועדות המקור (ש"פ ויקהל תשנ"ב): "יש דרגא נעלית יותר בנתינת הצדקה שעד"ז "ונתנו איש כופר נפשו לה" - "כל אשר לאיש יתן בעד נפשו", שמוסר ונותן לה' כל מציאותו, שבענין זה שוים "העשיר" ו"הדל" ("השווה בה עניים ועשירים"), שכל אחד מהם נותן לה' כל אשר לו, כיון שנרגש אצלו שמציאותו אינה אלא "מחצית השקל", ושלימותו נעשית ע"י שמתאחד עם הקב"ה, כפי שמתבטא גם (ובעיקר) ע"י שמתאחד עם עוֹד יהודי (כמודגש בתוכנה של מצות הצדקה), "ישראל וקוב"ה כולא חד".

³² הרבי מדגיש שעצם ההחלטה בשבת על נתינת צדקה כבר פועלת, וגם להתחיל בזה באופן המותר כגון ע"י נתינת מאכל ומשקה וכיוצא בזה.

³³ ויקרא א, ב: "...אִם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קֶרֶבן לַה' מִן הַהֶמְהָה מִן הַבֶּקֶר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קֶרְבָּנְכֶם".

³⁴ במילים אחרות ובדרך אפשר: זהו בדומה למה שהסברנו לעיל על "מטבע של אש" - לא רק הסכום קובע, אלא הצורה בה האדם הכניס את עצמו והשקיע בנתינתו בכל כוחות נפשו, להראות שהדבר חשוב באמת עבורו!

³⁵ ירמיה, ז, ז: "הֲגִנִּי מִבֵּית אֹתָם מֵאֶרֶץ צֶפֶן וְקִבְצָתִים מִיִּרְכָתִי אֶרֶץ בְּנֵי עֶזְרָא וּפְסֶחַ הַר הַיְלֶדֶת יִחְדָּו קֹהֶל גְּדוֹל יִשׁוּבוּ הִנֵּה".

³⁶ בהתוועדות המקור (ש"פ ויקהל תשנ"ב): "ויהי רצון - והוא העיקר - שההחלטה בזה (על הוספה בצדקה) תביא בפועל ממש ותיכף ומיד ממש את השכר, שתמורת ה"צדקה" (שעשה הקב"ה בישראל שפיזרן לבין האומות, תהיי הצדקה האמיתית דקיבוץ גלויות, "תקע בשופר גדול לחרותנו .. וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו", "בנעירי ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו", "קהל גדול" (ויקהל משה את כל עדת בני ישראל) "ישובו הנה", לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי (והמשולש, שכולל גם בית ראשון ובית שני) ולקדש הקדשים (מקום הארון, שבו נמצאים לוחות ראשונות ולוחות שניות).

ובלשון הכתוב בהתחלת פ' פקודי שקורין במנחת שבת פ' ויקהל: "אלה פקודי המשכן משכן", "שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו", כמו משכון שחזור לבנינו כשלימות - בביהמ"ק **השלישי** (שכולל גם בית ראשון ובית שני (והמשכן)), שיבנה במהרה בימינו, ותיכף ומיד ממש".

³⁷ זוהי השורה האחרונה של הנחת שיחה זו שהואיל כ"ק אדמו"ר להגיה. "ונזכה זעהן זיך מיט'ן רבי'ן דא למטה אין א גוף [=שנזכה להתראות עם הרבי פה למטה בגוף] ולמטה מעשרה טפחים, והוא יגאלנו. תיכף ומיד ממש!